



Warszawa, dnia 27 listopada 2014 r.

PG VIII TK 58/14

P 24/14

TRYBUNAŁ KONSTITUCYJNY KANCELARIA	
wpl. dnia	28. 11. 2014
L.dz.	L.zał.

TRYBUNAŁ KONSTITUCYJNY

W związku z pytaniami prawnymi Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie II Wydział Cywilny z dnia 14 kwietnia 2014 r., sygn. akt .

i , czy:

- 1) art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2014 r., poz. 635 ze zm.) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP;
- 3) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) jest zgodne z art. 2 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP;
- 4) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie

cywilnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 1476) jest zgodne z art. 2 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP;

a ewentualnie – na wypadek stwierdzenia braku formalnych podstaw do udzielenia odpowiedzi na pytania prawne zawarte w pkt 3 i 4 – czy:

5) § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia wymienionego w pkt 3 jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP;

6) § 1 ust. 1 rozporządzenia wymienionego w pkt 4 jest zgodny z art. 2 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP

– na podstawie art. 27 pkt 5 w zw. z art. 33 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie II Wydział Cywilny (dalej: „Sąd pytający”, „Sąd Okręgowy” lub „Sąd”), postanowieniami z dnia 14 kwietnia 2014 r., sygn. akt _____ i _____, przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu jednobrzmiące (co do *petitum*) pytania prawne, przytoczone na wstępie.

Stan faktyczny w sprawach, w których skierowano pytania, przedstawia się następująco:

- w sprawie H K. wytoczyła powództwo przeciwko R K. o rozwód; w dniu marca 2012 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie ustanowił kuratora procesowego dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego; na rozprawie w dniu czerwca 2012 r. ustanowiony kurator wniósł o przyznanie na jego rzecz wynagrodzenia;
- w sprawie G T. wytoczyła powództwo przeciwko Z T. o rozwód; w dniu lipca 2011 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie ustanowił kuratora procesowego dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego; na rozprawie w dniu listopada 2011 r. ustanowiony kurator wniósł o przyznanie na jego rzecz wynagrodzenia.

Uzasadniając zarzuty przedstawione w obu pytaniach prawnych, Sąd na wstępie zaznaczył, iż w aktualnym stanie prawnym przyznanie wynagrodzenia na rzecz ustanowionego przez sąd kuratora procesowego następuje w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 1476; dalej: „rozporządzenie z 2013 r.”). Z uwagi na fakt, iż § 1 ust. 1 tego rozporządzenia odsyła do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461; dalej: „rozporządzenie z 2002 r.”), pytanie prawne jest – zdaniem Sądu Okręgowego – dopuszczalne również w odniesieniu do tego rozporządzenia. Konsekwencją

tych stwierdzeń jest dla Sądu pytającego również dopuszczalność zakwestionowania – w drodze pytania prawnego – przepisów ustawowych, zawierających upoważnienia do wydania powołanych rozporządzeń. Wszystkie te akty normatywne znajdują bowiem – jak podkreślił Sąd pytający – zastosowanie w sprawie, w której wywiedziono pytanie prawne.

Przepisy art. 16 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo o advokaturze, zawierające upoważnienia do określenia wysokości opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, oraz stawek minimalnych za czynności adwokackie, zawierają wytyczne wyrażone jedynie ogólnikowymi i nieweryfikowalnymi warunkami (uwzględnienie rodzaju i zawłości sprawy oraz wymaganego lub niezbędnego nakładu pracy adwokata), są przeto – wedle Sądu pytającego – niezgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Przepis art. 9 pkt 3 u.k.s.c., nawiązując do formuły upoważnienia (i wytycznych) z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo o advokaturze, dotknięty jest tymi samymi wadami, a zatem jest też niezgodny z art. 92 ust. 1 ustawy zasadniczej.

Sąd Okręgowy wskazał, że niezgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji są również rozporządzenie z 2002 r. i rozporządzenie z 2013 r., co jest bezpośrednią konsekwencją ich wydania „na podstawie blankietowego upoważnienia, a ściśle na podstawie wytycznych nie spełniających konstytucyjnych kryteriów”. Dodatkowo, Sąd pytający uznał, iż oba rozporządzenia są niezgodne również z art. 2 Konstytucji:

- rozporządzenie z 2002 r. – przez to, że uchybia § 119 Zasad techniki prawodawczej i nie zachowuje spójności między tytułami poszczególnych rozdziałów a przedmiotem zawartej w nich regulacji;

- rozporządzenie z 2013 r. – przez to, że zawiera odesłanie do rozporządzenia z 2002 r., które jest niezgodne z art. 2 ustawy zasadniczej.

Formułując zarzut ewentualny, dotyczący niezgodności z art. 92 ust. 1 Konstytucji przepisów § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z 2002 r. oraz § 1 ust. 1 rozporządzenia z 2013 r., Sąd powołał te same okoliczności, które przytoczył kwestionując wskazane akty normatywne w całości.

Sąd, uzasadniając istnienie przesłanki funkcjonalnej przedstawionego pytania prawnego, wskazał na wstępie, że ocena zasadności wniosku kuratora co do przyznania wynagrodzenia podlega kognicji sądu prowadzącego postępowanie, a nie Trybunału Konstytucyjnego, toteż do sądu tego należy zastosowanie przepisów pozostających w związku z daną sprawą oraz ostateczne ustalenie, czy wniosek kuratora złożony w przedmiotowej sprawie podlega uwzględnieniu, czy też oddaleniu, i w oparciu o jakie przesłanki.

Sąd w uzasadnieniu pytania prawnego przedstawił ponadto polemikę ze stwierdzeniami Trybunału Konstytucyjnego, zawartymi w postanowieniu z dnia 14 stycznia 2014 r., sygn. P 12/12 (OTK ZU nr 1/A/2014, poz. 6). Orzeczeniem tym Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie w sprawie połączonych pytań prawnych Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie:

1) z dnia 17 stycznia 2012 r., czy:

- a) art. 42 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 24, poz. 110 ze zm.) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji,
- b) § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1982 r. w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie

ogłędzin oraz stawek należności kuratorów (Dz. U. Nr 27, poz. 197 ze zm.) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji;

2) z dnia 22 czerwca 2012 r. i z dnia 13 lutego 2013 r., czy:

a) art. 42 ustawy powołanej w punkcie 1 lit. a jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji,

b) § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 lit. b jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji,

c) art. 148 ust. 2 u.k.s.c. jest zgodny z art. 2 w związku z art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Podstawą tego rozstrzygnięcia było:

- stwierdzenie utraty mocy obowiązującej przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1982 r. w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie ogłędzin oraz stawek należności kuratorów (Dz. U. Nr 27, poz. 197 ze zm.);
- zbędność badania merytorycznego art. 148 ust. 2 u.k.s.c. – przepisu przejściowego, który stanowił podstawę obowiązywania rozporządzenia z 1982 r. po derogacji przepisu zawierającego upoważnienie do wydania tego rozporządzenia;
- brak przesłanki funkcjonalnej w tych z rozpoznawanych pytań prawnych, w których – wobec nieorzeczenia przez sąd o wynagrodzeniu kuratora oraz braku wniosków tychże o uzupełnienie wyroku w tym zakresie – sąd nie ma możliwości orzeczenia na tym etapie postępowania o wynagrodzeniu kuratora, przy czym konkluzja ta dotyczyła pytań prawnych wywiedzionych w sprawach o sygnaturach i
– tych samych, które są podstawą przedstawienia pytań prawnych w przedmiotowej sprawie.

Sąd pytający stwierdził, że wystąpienie przez kuratora z wnioskiem o przyznanie wynagrodzenia nie oznacza, iż rozstrzygnięcie co do tego wniosku powinno być, czy też może być, zawarte w wyroku. Jeżeli więc kurator wystąpił z takim wnioskiem, sąd obowiązany jest wydać postanowienie w tym przedmiocie, lecz nie w wyroku. Nie jest w związku z tym konieczne, by kurator, po wydaniu wyroku, wystąpił z wnioskiem o uzupełnienie tego orzeczenia. Co więcej, w razie wystąpienia z takim wnioskiem, należy go – podkreśla Sąd – oddalić (co nie oznacza braku ciężącego na Sądzie obowiązku odniesienia się do wniosku zgłoszonego przed ogłoszeniem wyroku, skoro wniosek taki nie został nadal rozpoznany).

Przed merytoryczną oceną zarzutów przedstawionych w obu pytaniach prawnych niezbędne jest stwierdzenie, czy pytania te spełniają przesłanki warunkujące skuteczność ich przedstawienia.

Zgodnie z art. 193 Konstytucji i art. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed tym sądem. Z normy tej wynika, że dopuszczalność rozpoznania pytania prawnego uzależniona jest od łącznego spełnienia trzech przesłanek:

- podmiotowej – z pytaniem prawnym może wystąpić tylko sąd,
- przedmiotowej – przedmiotem pytania prawnego może być tylko akt normatywny mający bezpośredni związek ze sprawą i będący podstawą rozstrzygnięcia w sprawie oraz

- funkcjonalnej – wskazującej związek, jaki musi zachodzić między orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego a rozstrzygnięciem konkretnej sprawy, na tle której sąd zadał pytanie prawne.

Trybunał Konstytucyjny, wyjaśniając w swoim orzecznictwie znaczenie tych przesłanek, szczególną uwagę zwracał na konieczność wykazania przez sąd występujący z pytaniem prawnym przesłanki funkcjonalnej, sprawia ona bowiem niekiedy – w odróżnieniu od przesłanek podmiotowej i przedmiotowej – problemy interpretacyjne (*vide* – postanowienia Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 6 listopada 2013 r., sygn. P 24/13, OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 129, z dnia 12 listopada 2013 r., sygn. P 23/13, OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 131 i z dnia 14 stycznia 2014 r., sygn. P 12/12, OTK ZU nr 1/A/2014, poz. 6). W związku z brzmieniem art. 193 ustawy zasadniczej i art. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym kontrola konstytucyjności inicjowana pytaniem prawnym ma charakter kontroli konkretnej, ściśle związanej z indywidualną sprawą toczącą się przed sądem pytającym. Dopuszczalne jest więc kwestionowanie w trybie pytań prawnych jedynie tych przepisów, których ocena przez Trybunał Konstytucyjny może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem pytającym. Przesłanka funkcjonalna determinuje zatem dopuszczalny przedmiot pytania prawnego, gdyż spełnienie tej przesłanki uzależnione jest od odpowiedniej relacji między treścią kwestionowanego przepisu a stanem faktycznym sprawy, w związku z którą zadano pytanie prawne. Przedmiotem kontroli w trybie pytania prawnego może być więc jedynie akt normatywny lub przepis prawa, który ma bezpośrednie znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy toczącej się przed sądem pytającym – będzie zastosowany lub choćby wywrze bezpośredni wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy zawisłej przed sądem pytającym. Z tych względów przedmiotem pytania prawnego nie może być wątpliwość konstytucyjna dotycząca kwestii zauważonych niejako przy okazji, które nie mają żadnego związku z konkretną,

rozpatrywaną przez sąd sprawą (*vide* – postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 października 2011 r., sygn. P 37/10, OTK ZU nr 8/A/2011, poz. 88).

Przepis art. 32 ust. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym przewiduje, że sąd zwracający się z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego zobowiązany jest do wskazania, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie prawne zostało postawione, czyli – wykazania jego przesłanki funkcjonalnej. Sąd zobowiązany jest, stosownie do sprawy, do odrębnego wskazania, w jaki sposób zmieniłoby się rozstrzygnięcie sądu w toczącej się przed nim sprawie, gdyby określony przepis utracił moc obowiązującą wskutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o jego niezgodności z Konstytucją. Obowiązek, określony w art. 32 ust. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, jest wiążący (*vide* – postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2009 r., sygn. P 10/09, OTK ZU nr 3/A/2009, poz. 40).

W swym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny wyjaśniał też charakter pojęcia „sprawa” użytego w art. 193 Konstytucji oraz w art. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, wielokrotnie podkreślając nietrafność stanowiska utożsamiającego to pojęcie z każdym zagadnieniem poddanym pod rozstrzygnięcie sądowe, a więc zarówno głównym przedmiotem sporu, jak i wszelkimi rozstrzygnięciami w kwestiach incydentalnych (*vide* – postanowienie z dnia 6 listopada 2013 r., sygn. P 24/13, *op.cit.*). Interpretacja treści normatywnej pojęcia „sprawy” w rozumieniu art. 193 Konstytucji powinna bowiem uwzględniać przedmiot działalności sądów, którym – zgodnie z art. 177 Konstytucji – jest sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. Przepis ten jednoznacznie wiąże więc pojęcie „sprawy” z funkcją ustrojową sądu, którą jest sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. Do takich samych wniosków prowadzi wykładnia pojęcia „sprawy” dokonywana przez pryzmat art. 45 ust. 1

Konstytucji, który przyznaje jednostce prawo do „rozpatrzenia sprawy” przez sąd, czyli rozstrzygnięcia sporu o prawo, którego ochrony sądowej poszukuje jednostka. Sąd pytający orzeka zatem w konkretnej, „toczącej się” przed nim, sprawie i tylko w ramach tej sprawy może zadać pytanie prawne (*vide – ibidem*, por. także postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 lipca 2012 r., sygn. P 17/12, OTK ZU nr 7/A/2012, poz. 95).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, dopuszczalne jest kwestionowanie w trybie pytania prawnego przepisów dotyczących zagadnień incydentalnych oraz proceduralnych, jeżeli orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego w tym przedmiocie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy zawisłej przed sądem (*vide – postanowienia: z dnia 10 czerwca 2009 r., sygn. P 4/09, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 93, z dnia 7 grudnia 2011 r., sygn. P 15/11, OTK ZU nr 10/A/2011, poz. 121 oraz z dnia 16 października 2012 r., sygn. P 29/12, OTK ZU nr 9/A/2012, poz. 116*).

W postanowieniu z dnia 27 marca 2009 r., sygn. P 10/09, Trybunał Konstytucyjny wyraził pogląd, że „wątpliwości konstytucyjne mogą także dotyczyć zagadnień wypadkowych rozstrzyganych przez pytający sąd. Muszą to być jednak zagadnienia, z którymi będzie konfrontowany pytający sąd na tle rozstrzyganej sprawy, w ramach toczącego się postępowania. Także więc w wypadkach, gdy wątpliwość konstytucyjna dotyczy konkretnych kwestii wypadkowych, ewentualne wyeliminowanie niekonstytucyjnej normy dotyczącej takiej właśnie kwestii powinno być kwalifikowane jako wywierające wpływ na treść rozstrzygnięcia sprawy, w której postawiono pytanie prawne” (*op. cit.*). W wyroku z dnia 12 maja 2011 r., w sprawie o sygn. P 38/08, Trybunał Konstytucyjny stwierdził zaś, że „sąd może mieć wątpliwość konstytucyjną na różnych etapach rozpatrywania sprawy, w kwestiach wypadkowych, w postępowaniu rozpoznawczym albo odwoławczym. Wątpliwości może przedstawiać zarówno sąd orzekający merytorycznie (wyrokujący), jak i sąd

(inny skład) rozpatrujący kwestię wypadkową” (OTK ZU nr 4/A/2011, poz. 33). Jakkolwiek więc można – w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego – przyjąć, że pytanie prawne może dotyczyć wątpliwości konstytucyjnych powziętych przez sąd w związku z kwestiami wypadkowymi, to jednak niezwykle ważne jest by – co również akcentuje Trybunał Konstytucyjny – wątpliwości te dotyczyły zagadnień, z którymi sąd konfrontowany był na tle rozstrzyganej sprawy, w ramach toczącego się postępowania.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie akcentował również, że, będąc organem działającym na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji), ma kompetencję w zakresie oceny, czy sąd prawidłowo wykazał spełnienie przesłanki funkcjonalnej pytania prawnego (*vide* – postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 listopada 2008 r., sygn. P 18/08, OTK ZU nr 9/A/2008, poz. 168). Przeciwny pogląd, jaki w tej mierze zdaje się prezentować Sąd pytający, nie znajduje oparcia w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, który – nie kwestionując, że w pierwszej kolejności to sąd powinien określić zależność pomiędzy odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy – zastrzega dla siebie możliwość kontroli prawidłowości stanowiska sądu pytającego w tej kwestii (*vide* – postanowienia Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 20 stycznia 2010 r., sygn. P 70/08, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 7 i z dnia 22 listopada 2011 r., sygn. P 20/11, OTK ZU nr 9/A/2011, poz. 103).

Trybunał Konstytucyjny wskazał wreszcie, że „art. 193 Konstytucji wyklucza możliwość inicjowania przez organy sądowe abstrakcyjnej kontroli konstytucyjności prawa (...). Na gruncie obowiązującej Konstytucji pytanie prawne nie może abstrahować od sprawy, w związku z którą jest przedstawiane, i być traktowane przez sąd tylko jako okazja do zainicjowania postępowania przed Trybunałem. Należy mieć na względzie, że przedstawienie pytania prawnego wstrzymuje rozpatrzenie indywidualnej sprawy zawisłej przed sądem. Z uwagi na prawo jednostki do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki

(art. 45 ust. 1 Konstytucji), pytania prawne powinny być przedstawiane tylko wtedy, gdy od odpowiedzi na nie rzeczywiście zależy rozstrzygnięcie sprawy zawisłej przed sądem. Sądy powinny korzystać z tej kompetencji roztropnie, po dokładnym przeanalizowaniu przesłanek dopuszczalności pytania prawnego oraz problemu konstytucyjnego. W przeciwnym razie przedstawianie pytań prawnych może faktycznie wypaczać cel, jakiemu służy ten tryb wszczęcia konkretnej kontroli norm przed Trybunałem Konstytucyjnym” (postanowienie z dnia 16 października 2012 r., sygn. P 29/12, *op. cit.*).

Kwestia przesłanki funkcjonalnej w odniesieniu do zakwestionowanych w pytaniu prawnym przepisów dotyczących wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratora ustanowionego dla strony w sprawie była w pewnym zakresie przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego w powołanej już sprawie P 12/12. Trybunał Konstytucyjny, rozpoznając połączone pytania prawne, stwierdził wówczas brak przesłanki funkcjonalnej w pytaniach prawnych przedstawionych w sprawach, w których wyrokami nie orzeczono o wynagrodzeniu kuratora procesowego, ten zaś nie złożył – w ustawowym terminie – wniosku o uzupełnienie wyroku. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 108¹ k.p.c., zgodnie z którym, jeżeli sąd w toku postępowania nie orzekł o obowiązku poniesienia kosztów sądowych lub orzeczeniem nie objął całej kwoty należnej z tego tytułu, postanowienie o tym – po uprawomocnieniu się orzeczenia co do istoty sprawy – wydaje na posiedzeniu niejawnym sąd, przed którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji, nie ma zastosowania do wynagrodzenia kuratora, a brak wniosku o uzupełnienie wyroku w przedmiocie wynagrodzenia kuratora uniemożliwia orzeczenie o tym wynagrodzeniu z urzędu. Skoro więc sąd nie ma już możliwości orzeczenia o wynagrodzeniu kuratora, to pytania prawne nie spełniają przesłanki funkcjonalnej.

Wobec identyczności stanu faktycznego, wynikającego z tożsamości postępowań cywilnych, na tle których wywiedziono pytanie prawne w przedmiotowej sprawie oraz pytania prawne w sprawie P 12/12, dokonane w niej ustalenia Trybunału Konstytucyjnego – w przedmiocie przesłanki funkcjonalnej – zachowują aktualność w zakresie przedmiotowego pytania prawnego, choć stwierdzenie to należy opatrzyć ważnym zastrzeżeniem. Przedmiotem kontroli w sprawie P 12/12 były bowiem przepisy art. 42 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1982 r. w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów. Unormowania te utraciły moc obowiązującą, a ich obecnymi odpowiednikami są, powołane przez Sąd pytający, przepisy art. 9 pkt 3 u.k.s.c. i § 1 ust. 1 rozporządzenia z 2013 r., wskazane w pkt. 1 i 6 *petitum* pytań prawnych. W tym też jedynie zakresie można przyjąć bezpośrednią aktualność ustaleń zawartych w postanowieniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 stycznia 2014 r., sygn. P 12/12. Prowadzą one do wniosku, że postępowanie w zakresie kontroli konstytucyjności przepisów art. 9 pkt 3 u.k.s.c. oraz § 1 ust. 1 rozporządzenia z 2013 r. podlega umorzeniu z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku.

Odrębnej analizy wymaga natomiast przesłanka funkcjonalna w odniesieniu do przepisów zakwestionowanych w pkt. 2, 3, 4 i 5 *petitum* pytań prawnych w niniejszej sprawie.

W pierwszej kolejności zauważyć trzeba, że Sąd pytający nie uzasadnił, że inne niż § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z 2002 r. oraz inne niż § 1 ust. 1 rozporządzenia z 2013 r. przepisy tych aktów wykonawczych będą miały (i w jaki sposób) wpływ na rozstrzygnięcie spraw, na tle których przedstawiono

pytania prawne, co stanowi niezbędny warunek rozpoznania każdego pytania prawnego. Wydaje się zresztą oczywiste, że Sąd pytający nie orzekałby na podstawie obu wskazanych rozporządzeń *in toto*, lecz jedynie niektórych ich przepisów, wskazanych zresztą jako odrębne, „ewentualne” przedmioty kontroli konstytucyjności w pkt. 5 i 6 *petitum* pytań prawnych. Z tego względu postępowanie w zakresie kontroli zgodności z art. 2 i art. 92 ust. 1 Konstytucji:

- całego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) oraz
- całego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 1476)

podlega umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

W odniesieniu do zaskarżonych przepisów art. 16 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo o adwokaturze oraz § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z 2002 r. należy natomiast przypomnieć, że zasadność przedstawienia pytania prawnego względem tych przepisów Sąd pytający uzasadnia odesłaniem zawartym w § 1 ust. 1 rozporządzenia z 2013 r. do przepisów określających opłaty za czynności adwokackie w zakresie, w jakim przewidują stawki minimalne. Przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia z 2013 r. stanowi bowiem, że wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej nie może przekraczać stawek minimalnych przewidzianych przepisami określającymi opłaty za czynności adwokackie, a w przypadku gdy kuratorem jest radca prawny, przepisami określającymi opłaty za czynności radców prawnych. Odesłanie do przepisów określających opłaty za czynności adwokackie odnosi się więc

wyłącznie do regulacji dotyczących stawek minimalnych, toteż przedstawienie zarzutu niezgodności z art. 92 ust. 1 Konstytucji przepisowi art. 16 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze, który zawiera upoważnienie do określenia przez Ministra Sprawiedliwości – w drodze rozporządzenia – wysokości opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, nie spełnia przesłanki funkcjonalnej, nawet w takim jej rozumieniu, jakie przedstawił Sąd Okręgowy w uzasadnieniu przedmiotowych pytań prawnych. Zaskarżony przepis § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z 2002 r., należący do tych unormowań tego aktu wykonawczego, które stanowią wykonanie delegacji ustawowej zawartej w art. 16 ust. 3 ustawy – Prawo o adwokaturze, określający stawkę minimalną w sprawie o rozwód i unieważnienie małżeństwa w wysokości 360 zł., nie znajdzie natomiast zastosowania w sprawach, w których przedstawiono pytania prawne, bowiem – ze względu na brak wniosku o uzupełnienie wyroku w przedmiocie wynagrodzenia kuratora i niemożność orzeczenia o tym wynagrodzeniu z urzędu – nie znajdzie w nich zastosowania odsyłający do niego przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia z 2013 r., wedle którego „wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej (...) nie może przekraczać stawek minimalnych przewidzianych przepisami określającymi opłaty za czynności adwokackie”.

Z tych względów postępowanie w zakresie art. 16 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo o adwokaturze oraz § 7 pkt 1 rozporządzenia z 2002 r. również podlega umorzeniu wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Marzena Kowalska
Zastępca Prokuratora Generalnego